

Učbenik Barve jezika 1 za jezikovni pouk v prvem letniku srednje šole je zelo dobrodošla nadgradnja sedanjih učbenikov. Na pragu besedila. Zagotovo bo navdušil učitelje in dijake, saj vnaša v pouk bogata spoznanja stroke pa tudi možnosti za ustvarjalnost in igrivost pri poučevanju.

Vseh šest poglavij v učbeniku Barve jezika 1 dijaka popelje od vsestranskega, raznovrstnega sporazumevanja k artikuliranemu sporazumevanju s človeškim orodjem, jezikom. Najprej dijaki vstopijo v pragmatični svet besedila, nato pa spoznajo posamezne gradbene elemente in njihove konkretne učinke: povedi, stavke, besede in glasove. Ko dijaki v prvih štirih poglavjih (Sporazumevanje, Tvorjenje in sprejemanje besedil, Govorjenje in poslušanje, Pisanje in branje) pridobijo spretnosti učinkovitega oddajanja in sprejemanja jezikovnih znakov, jih učbenik v zadnjih dveh poglavjih (Razvoj slovenskega jezika, Nastanek in razvoj pisave) usmerja tudi v razmišljanje o časovno pogojenih spremembah v jeziku in pisavi.

Avtorji učbenika (Dubravka Berc Prah, Tanja Slemenjak, Saša Pergar) so uspeli uresničiti, da učni cilji preveč ne razdrobijo učnih vsebin in obratno. Učbenik Barve jezika 1 dijaka s ključnimi besedami usmerja v strokovno terminologijo, ki jo vsebuje učni načrt in jo vsebujejo tudi katalogi znanja. Začetnim motivacijskim nalogam nato sledijo zanimiva besedila. Pri izbiri teh besedil je ustrezna pozornost namenjena prenosniku, javnosti, zasebnosti, uradovnosti, zvrstni zaznamovanosti in slogovnim postopkom. Na koncu posamezne enote je povzeto, kaj je potrebno usvojiti. Avtorji si prizadevajo, da bi na najenostavnejši način naredili sintezo med jezikovnimi elementi in besedilnimi žanri. Ob zanimivih besedilih naj bi dijak spoznaval vsebinsko zgradbo, tvorčev namen, strukturo in funkcijo izbranih jezikovnih sredstev ter logičnopomenska razmerja, tipična za določeno besedilno vrsto. Avtorji dijaka tako že v prvem letniku usposablajo za analiziranje in tvorjenje pogosto rabljenih priložnostnih besedil, aktualnih tudi pri drugih učnih predmetih in v vseh praktičnosporazumevalnih situacijah. S tem pa dijaku omogočajo, da z branjem, pisanjem, poslušanjem in govorjenjem ustrezno obvlada pričakovane jezikovne kompetence in besedilne žanre (vrste).

Vseh šest poglavij je osredotočenih na doseganje vzgojno-izobraževalnih ciljev, na posameznikove zmožnosti in na rabo ustreznih tehničnih sredstev ter sodobnih metodično-didaktičnih postopkov. V vseh šestih sklopih je didaktika frontalnega pouka zamenjana z didaktiko usmerjanja oz. vodenja k cilju, spodbujanja raziskovanja in odkrivanja zanimivosti fenomena, ki mu rečemo človeški govor.

Navodila v razdelkih Razmislimo, Uprizarjajmo, Glejmo /.../ omogočajo, da učitelj pouk oblikuje kot delo v skupinah, dvojicah, uvede zahtevno metodo razprave ali problemski pouk, spodbuja odprta vprašanja dijakov, predava, demonstrira, uvaja projektno in timsko delo, eksperiment ter avtentični pouk in igro vlog.

Posebno pozornost so avtorji namenili tudi vzgojnemu cilju, kot so samostojnost, odgovornost in razvijanje osebnosti, saj je zasnova taka, da omogoča tudi domače, samostojno delo. Induktivna metoda je v vseh poglavjih uspešno spojena z zaključnim deduktivnim povzetkom. Nekateri dijaki bodo na cilju že ob prebiranju ključnih besed s ciljno-procesnimi smernicami in teoretično razlago pojmov, drugi bodo do spoznanja o svojih zmožnostih in kompetencah prišli po pregledu enote Usvojimo. Nekateri pa bodo morali prehoditi prav vse korake v vsakem poglavju po zaporedju: Preden začnemo, Glejmo in poslušajmo, Razmislimo in nazadnje Usvojimo ter povzemimo v obliki Ključnih besed. Tak učbenik torej omogoča dijaku različne hitrosti, večjo preglednost in najširšo uporabnost. Takega samoučenja noben srednješolski jezikovni učbenik doslej ni omogočal. Avtorji pa s tem učbenikom ponujajo možnost iskanja čisto svoje

metode učenja in čisto svoje poti do znanja (preko indukcije ali dedukcije, po korakih, od učbenika Barve jezika 1 do obvladovanja maturitetnega kataloga). Na tak način bo lahko pouk slovenščine za dijake res aktiven in bo bolje razvijal posameznikove jezikovne kompetence, ki jih sodobni človek potrebuje.

Lahko tudi rečemo, da so avtorji v učbenik uspešno - v vsako poglavje - vnesli metodo lekcije (predavanja), skupinsko delo (sodelovalno učenje), praktične delavnice, neposredno delo z računalnikom, kamero in drugimi aparaturami, s čimer se razvija natančnost, sistematičnost, opazovanje in oblikovanje skupnih in samostojnih stališč. Dijake učbenik pogosto usmerja v igro kot obliko avtentičnega pouka, v seminarsko delo, kot obliko za predstavitev pogledov in predlaganja rešitev. Obe obliki sta zagotovo taki, da omogočata poglobljanje znanja in zmanjšujeta stres pri učenju. Enak učinek imajo analize medijskih novic, diskusije, poročila, sestavljanje povzetkov, ustvarjalne (kreativne) naloge, ki jih večinoma vsebujejo vaje v poglavju Razmislimo.

V jezikovni šolski učilnici se bodo s pomočjo učbenika Barve jezika 1 zvrstile tudi povezave z drugimi strokovnimi področji, saj so v učbeniku pogovori z novinarji in publicisti, pogovor s Tomijem Trilerjem iz Prirodoslovnega Muzeja Slovenije, pogovor o razstavi o možganih/razstavi o izumih, avdio posnetek o izgovorjavi slovenskih glasov, tujk, sposojenk, prikazi učinkov reklam, poučni posnetki o pripravah na učinkovito javno govorjenje in nastopanje ter poučni posnetki za učinkovito branje in memoriranje.

Tudi oblikovanje učbenika zasluži posebno priznanje v smislu preglednosti, gospodarnosti in estetskosti. Učbenik Barve jezika 1 je zaradi vsebinske sistematičnosti, jedrnatosti in zgoščenosti ter oblikovne preglednosti in nazornosti tak, da učitelja in dijaka spodbuja tudi k posebno dragocenemu osebnemu napredku v smislu sodobnih spoznanj psihosinteze (npr. Piero Ferrucci: Kdo sem in kaj lahko postanem).

dr. Sonja Hudej

25. 11. 2015